

TBB EĞİTİM MERKEZİ TARAFINDAN DÜZENLENEN
“KHK’LER TÜRKİYESİNDE SAVUNMA HAKKI” KONULU PANELDE
AV. BERRA BESLER’İN 1. OTURUMUN AÇILIŞINDA YAPTIĞI KONUŞMA
12 Kasım 2016 – Ankara

SAVUNMAYI ETKİSİZ HALE GETİREN KHK’LER
VATANDAŞI HUKUK GÜVENLİĞİNDEN
YOKSUN BIRAKMIŞTIR

Türkiye Barolar Birliği’nin Sayın Başkanı, çok değerli katılımcılar, değerli konuklar. “KHK’ler Türkiye’de Savunma Hakkı” konulu panelimizin ilk oturumunu açıyorum.

Değerli meslektaşlarım,

Anayasayı, hukuk devletini ve TBMM’yi askıya almayı ve bir iç savaş çıkarmayı hedeflediği aşikâr olan 15 Temmuz darbe girişimi karşısında; her zaman hukukun üstünlüğünü savunan Türkiye Barolar Birliği ve Barolar, darbeye ve darbecilere karşı olma iradesini net bir kararlılıkla ortaya koymuşlardır.

Toplumun her kesiminin, sivil toplum örgütlerinin ve siyasi partilerin darbe girişimine tek ses olarak verdiği cevap yeni bir toplumsal uzlaşma zemini yaratmış, ancak bu olumlu gelişme, 21 Temmuz 2016 günü ülke genelinde ilan edilen Olağanüstü Hal’i takiben peş peşe çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnamelerin uygulanma şekli kamuoyunun bilgilendirilmesindeki eksiklikler sebebiyle gölgelenmiştir.

Anayasamızın 15. Maddesi ve AIHS’nin 15. Maddesi, olağanüstü hal durumunda uygulanması gereken kriterleri açıkça belirtmiştir. Hal böyleyken Türkiye Büyük Millet Meclisini ve yargı denetimini devre dışında bırakan, olağanüstü hali doğuran nedenlerle sınırlı olması gerektiği halde amacını ve kapsamını aştığı izlenimini veren, kalıcı düzenlemeler içeren Kanun Hükmündeki Kararnamelerle “hukuk devleti” yok sayılmaktadır.

Bir hukuk devleti her şeyden önce Anayasaya ve taraf olduğu uluslararası sözleşmelere bağlı olan devlettir. Olağanüstü hal durumunun, yürütme erkine Anayasayı ve uluslararası sözleşmeleri bütünüyle askıya alma, yasama ve yargı erklerini kendisinde toplama hak ve yetkisi vermediği açıktır.

Sürecin başından beri yaptığımız bütün uyarılara rağmen, son olarak 29 Ekim 2016 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 675 ve 676 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerle; kuvvetler ayrılığı, yargı bağımsızlığı, adil yargılanma hakkı, adalete erişim hakkı, masumiyet karinesi, basın ve ifade özgürlüğü, üniversitelerin özerkliği, savunma hakkı başta olmak üzere hukuk devletinin temel niteliklerine ilişkin bazı mekanizmalar askıya alınmış, bu çerçevede hukuk güvenliği yok edilmiştir.

Kanun Hükümündeki Kararnameleri adeta Anayasanın ve evrensel hukuka temel oluşturan uluslararası sözleşmelerin üzerinde gördüğü ciddi izlenimini veren **yürütme erkinin**, bu belgelere aykırı düzenlemeler içeren Kanun Hükümündeki Kararnameler çerçevesinde yaptığı ısrarlı uygulamaların, varılmak istenen amaçla orantılı olup olmadıkları konusunda kamuoyunda ciddi şüpheler ve kaygılar doğmuştur.

Özellikle **son iki kararname** hukuk devletinin, adil yargılanmanın, adalete erişimin güvencesi ve halkın hak arama özgürlüğünün sesi olan avukatların mesleklerini icra etmelerinin önüne bir duvar örmüş, bir bütün olarak yurttaşlarımız “hukuk güvenliğinden” mahrum bırakılmıştır.

Bu düzenlemelere göre; gözaltındaki şüphelinin avukatı ile görüşme hakkı yirmi dört saat süreyle kısıtlanabilecektir. Cumhuriyet Savcısının isteği üzerine hükümlünün avukatlarıyla görüşmesi altı ay süreyle yasaklanabilecektir. Avukat müvekkil görüşmeleri sesli veya görüntülü olarak kaydedilebilecek ve görüşmede bir görevli hazır bulundurulabilecektir. Hükümlü ve avukat, aralarında belge alışverişi yapamayacaklardır ve bu belgelere el konulabilecektir. Cumhuriyet başsavcılığı baro tarafından bildirilen avukatın değişmesini isteyebilecek, duruşmada üç avukattan fazlası bulundurulmayacaktır. Avukat hakkında müdafilik görevi sırasındaki yaklaşımları nedeniyle soruşturma/kovuşturma açılabilir. Avukatın mazeretsiz olarak duruşmaya gelmemesi halinde duruşma avukatsız devam edebilecek hatta avukatın o davada görev alıp alamayacağı avukat dışında üçüncü kişilerce karara bağlanabilecektir.

Değerli katılımcılar,

Avukat ile müvekkilini aynı statüye koyan, avukatlık mesleğini icra edilemez hale getiren; savunma hakkını, adil yargılanma hakkını, adalete erişim hakkını, silahların eşitliği ilkesini, masumiyet karinesini, avukatın sır saklama yükümlülüğünü ağır bir biçimde ihlal eden bu düzenlemeler bir hukuk devletinde asla kabul edilemez.

Mahkemeleri gerçeğe ulaştıracak adil yargılanma ilkesinin hayata geçirilmesi ancak savunmanın temsili ile mümkündür. Avukatın olmadığı bir adalet sisteminin adalet dağıttığı tarihte görülmemiştir. Tarih boyunca savunmanın zayıflatıldığı, işkence ile ünlenen çağlar karanlığa gömülmüş, özgür ve bağımsız savunmanın güç kazanması ile insanlık onuruna, hak ve özgürlüklere dayalı demokrasiler güçlenmiştir.

Karanlık güçlerin tarih boyunca hukuk dışı uygulamalar ve yargılamaların yapıldığı kaotik ortamlardan beslendikleri unutulmamalıdır.

Anayasaya ve yasalara en başta uyması gereken devlet yetkililerini; hukuk devletini zayıflatan ve onun güvencesi olan savunma hakkını yok sayan uygulamaların; yurttaşları hukuk güvenliğinden yoksun bırakmanın, basın ve ifade özgürlüğüne yönelik baskıların, üniversitelerin özerkliğini ortadan kaldıran düzenlemelerin, Cumhuriyetin temel

kurumlarıyla oynamanın yeni olumsuzluklara yol açacağı konusunda uyardığını görev biliyoruz.

Ülkemizi bu kaostan kurtaracak olan tek seçenek, hukukun üstün değerlerini esas alan sağlıklı bir hukuk düzenini işler kılmaktır.

Değerli meslektaşlarım,

Yargının kurucu unsuru savunmayı kısıtlayan ve onu iddia makamı karşısında güçsüzleştiren son iki KHK'den sonra, konuyu bilimsel açıdan ele alarak değerlendirmek bakımından bu paneli yapmak bir zorunluluk oldu.

Hukuk devletinin temel niteliklerinden “adalete erişim” ve “adil yargılanma” haklarının kullanılabilmesi açısından vazgeçilmez olan savunma hakkının kısıtlanmasının, mahkemelerin maddi gerçeğe ulaşması önünde en büyük engeli oluşturacağı kuşkusuzdur.

O nedenle nerede bir hukuk veya hak ihlali iddiası varsa, bunlar avukatların, yani bizim meselemizdir ve orada savunmanın temsilcisi avukata ihtiyaç vardır.

Bizim hak arama özgürlüğünün yaşama geçirilmesi için verdiğimiz mücadele, tümüyle bir hukuk mücadelesidir. Bu mücadelede problemleri çözmek için bize rehberlik edecek olan hukuki bilgimiz, bu paneli düzenlemekteki amacımız da hukuki bilgimizi zenginleştirmektir.

Savunma hakkına getirilen kısıtlamaların bir çarpan etkisiyle bütün bir adalet ve hukuk sistemini etkilemesi nedeniyle konumuz hayli geniş. Bu panelde “**KHK’ler Türkiye’de Savunma Hakkı**” başlığı altında çok değerli hukukçularımızın katkılarıyla KHK’lerin sisteme etkisini bütün boyutlarıyla inceleyecek, tabiri yerindeyse meselenin tomografisini, emarını çekeceğiz.

Özyeğin Üniversitesi’nden değerli bilim adamı Prof. Dr. Korkut Kanadoğlu bize konuyu Anayasal boyutlarıyla anlatacak. Biliyorsunuz, Anayasa Mahkemesi, KHK’lerin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla açılan davaları yetkisizlik nedeniyle reddetti. Bunu yaparken de Anayasa’nın 148. Maddesine dayandı.

Anayasal bir kurum olan Olağanüstü hal uygulaması ve bu çerçevede çıkarılan KHK’lerin Anayasa Mahkemesince denetlenip denetlenemeyeceği, Anayasanın herhangi bir hükmünün, bütününe veya Anayasada var olan birçok güvenceyi ortadan kaldıracak şekilde yorumlanıp yorumlanamayacağı gibi temel sorulara Anayasa Mahkemesi’nin daha önce verdiği kararlar ışığında cevap arayacağız.

Olağan dönemlerde TBMM’den geçen yetki kanunlarına dayanılarak çıkarılan KHK’ler ile Olağanüstü dönemde Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan KHK’ler arasındaki temel farkları inceleyeceğiz. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin uluslararası sözleşmelere bağlılığını hüküm altına alan Anayasanın, olağanüstü hal ve KHK’ler bağlamında yürütme erkine hangi sınırlamaları getirdiğini göreceğiz.

Mesleğimiz açısından bizi doğrudan ilgilendiren “OHAL Rejiminde Soruşturma ve Kovuşturma” konusunda bizleri Bahçeşehir Üniversitesinden duayen hukukçu Prof. Dr. Feridun Yenisey ve Ankara Üniversitesi’nden Doç. Dr. Devrim Aydın bilgilendirecek. Sayın Yenisey, yurt dışında bulunması nedeniyle bize telekonferans yoluyla katılacak.

Değerli bilim insanı Prof. Dr. Zehreddin Aslan “KHK’lerde Yer Alan Bireysel İşlemlere Karşı Başvuru ve Yargı yolları” konusunda bizleri aydınlatacak. Biliyorsunuz KHK’lerle 10 binlerce kişi işten çıkarıldı ve çok sayıda mağduriyet iddiası var. Son olarak Danıştay 5. Dairesi bu konudaki başvuruları reddetti ve bu itirazlar için idare mahkemelerini adres olarak gösterdi. Burada izlenecek yolların cevabını da sayın hocamdan alacağız.

Yine İstanbul İdare Mahkemesi Emekli Başkanı Hakim Oğuz Özkan, Danıştay Büyük Genel Kurulunun; 12 Eylül’den sonra Sıkıyönetim komutanlarının istemi üzerine görevlerine son verilenlerin bir daha kamu hizmetinde çalışamayacaklarını hükme bağlayan 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasasına ilişkin olarak Danıştay 5. Dairesi’nin farklı kararlarını değerlendirmek suretiyle verdiği İçtihadı Birleştirme Kararını neden ve sonuçlarıyla açıklayacak. Sıkıyönetim ile Olağanüstü hal uygulamalarının; Sıkıyönetim Kanunları ile KHK’lerin benzer ve benzemez yönleri, bunların evrensel hukuk ve ulusal hukuk açısından sınırlarını bu karar ışığında karşılaştırma fırsatı bulacağız.

Anayasanın geçici 15. Maddesi yıllarca en sert biçimde eleştirildi. 2010 yılında kaldırılan bu hükümde düzenlenen “sorumsuzluk” ilkesinin bir benzerinin 23 Temmuz 2016 tarihinde çıkarılan 667 sayılı KHK ile “getirilmesinin ne anlama geldiğini de değerlendirmiş olacağız.

Programda gördüğünüz gibi 2. Oturumda konuyu ağırlıklı olarak uluslararası hukuk ve uluslararası sözleşmeler açısından inceleyecek ve son olarak KHK’lerin Uygulamada ve Savunma Hakkının Kullanılmasında Yarattığı Sorunları ele alacağız.

Değerli akademisyenlerin sunumlarının ardından programımızı “KHK’lerin Uygulamada ve Savunma Hakkının Kullanılmasında Yarattığı Sorunları”, aramızda bulunan çok değerli hukuk ve bilim insanlarının zenginleştirdiği bir kadroyla tartışacağımız bir forum bölümüyle bitireceğiz.

Bugünkü panelimizde, konunun hukuk camiasında bilimsel olarak tartışılması gerektiğini ortaya koyan, aydınlatıcı ve yol gösterici çalışmalar olacağına inanarak beni dinlediğiniz için teşekkür ve saygılarımı sunarım.
